

11. HAFTA

Konu: Dinî Rehberlik ve Danışmanlığa Duyulan İhtiyaç

Bu derste, dinî rehberlik ve danışmanlığa duyulan ihtiyacın nedenleri arasında sıralanabilecek bilgi edinme, yönlendirilme, sorun çözme, paylaşma ve destek ihtiyacı üzerinde durulacaktır.

Bu ders tamamlandığında öğrencilerin, dinî rehberlik ve danışmanlığa duyulan ihtiyaç açısından bilgi edinmenin önemini kavraması, dinî rehberlik ve danışmanlığa duyulan ihtiyaç çerçevesinde yönlendirilmenin rolünü irdelemesi, dinî rehberlik ve danışmanlığa duyulan ihtiyaç konusunda sorun çözenin yönetsel açıdan önemini farkına varması, paylaşmanın dinî rehberlik ve danışmanlık uygulamalarında etkili bir adım olduğunun önemini anlaması ve destek olmanın dinî rehberlik ve danışmanlık ihtiyacını karşılamaya yönelik en etkili yaklaşımlardan birisi olduğu konusunda fikir sahibi olması beklenmektedir.

Bu ders sürecinde bir takım sorular çerçevesinde tartışmalar gerçekleştirilmesi dersin kazanımlarının oluşmasına katkı sağlayacaktır. Bu sorular şu şekilde sıralanabilmektedir; Dinî rehberlik ve danışmanlığa duyulan ihtiyaç konusu üzerinde daha önce düşündünüz mü? Bireylerin dinî konularda bilgi edinme ve yönlendirilme ihtiyaçları açısından düşünüldüğünde dinî rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin etkinliği hakkında neler söylenebilir? Sorunların çözümü açısından dinî rehberlik ve danışmanlık sürecinin işleyişi nasıl olmalıdır? Dinî rehberlik ve danışmanlığın bireyle olan paylaşım konusundaki ölçüsü nasıl belirlenmelidir? Dinî rehberlik ve danışmanlık süreci sırasında bireye verilen destek konusunda nelere dikkat edilmelidir?

“Dinî rehberlik, en geniş anlamda, bireyin din alanında doğruya ulaşmasını amaçlayan tüm yardım süreçleri olarak tanımlanabilir. Bu bakımdan bireyin dinî yaşantısını kılavuzlayan etkinlikler arasında yer alır. Din ile doğru ve uygun bir ilişki kurmak ve böylece dinin nihai amacı olan mutluluğa erişmek isteyen birey için bu etkinliklerin önemi büyüktür. Bu etkinlikler, dinî konularda bilgi vermek ve bireyin çok yönlü gelişimine katkıda bulunmak amaçlı olabildiği gibi, problem odaklı ve bireysel danışmaya dayalı olarak da düzenlenebilir.

Hayatın içinde ve yaşarken ortaya çıkan her bir tikel durum da dinî rehberliğin alanı içerisinde yer alabilir.” (Ege, 2015:5)

“Bilme ihtiyacı; hiçbir şey bilmiyor olarak dünyaya gelen insan, doğduktan itibaren kesintisiz bir öğrenme sürecine girmektedir. İnsanlar öğrenme ve bilme ihtiyacı ile yaratılmış, bilmenin bir avantaj olduğu vurgulanmış ve bilinmeyen hususların bilenlere sorulması istenmiştir. Anlaşıyor ki İslam’a göre hem bilinmeyen hususların sorulması hem de sorulana cevap verilmesi dini bir vecibedir. Dini danışma ve rehberlik hizmetlerinde de “soran-danışan” ve “cevaplayan-dini danışman” diye iki taraf bulunmaktadır. İnsanlar her zaman iki tarafta da olabilir. İnsanların bazıları hep bir tarafta bazıları hep öbür tarafta değildir. Bazen rehberlik eden bazen rehberliğe ihtiyaç duyan durumda olunabilir. Bu durum dini danışma ve rehberlik hizmetlerinin herkes için ömür boyu takip edilmesi gereken bir süreç olduğunu göstermektedir. Buna göre dini danışma ve rehberlik İslam geleneğinde insanların bilgi ihtiyacını karşılama yönelik olarak öğretim, içtihat, kaza ve fetva gibi sistemleşmiş yol ve usullerden farklıdır. İkna olma ihtiyacı; insan için bilmek kadar ikna olmak da aynı şekilde bir ihtiyaçtır. İkna olma ihtiyacı, inancın olmadığı anlamına gelmez. Bu insanın fitratında var olan bir özeliğidir. Örnek olarak Kur’an’da Hz. İbrahim’in ikna olma ihtiyacı gösterilmiştir (Söylev, 2014, s.212) .

“Yardım ihtiyacı; insan her şeyi kendi başına yapabilme ve hiç kimsenin yardımına ihtiyaç duymadan yaşayabilme imkânına sahip değildir. Hastalıkta, yoksullukta, düşkünlükte, çaresizlikte hep uzanacak bir yardım elini beklenir. İnsanın yardım ihtiyacı sadece hayatın maddi zorlukları karşısında değildir. Kötülüklerden arınma, huzur ve mutluluğu sağlama konularında da, insan yardıma muhtaçtır. Nitekim Kur’an’da yardımlaşma emredilmiş³⁴⁹ olmakla birlikte yapılan tanımlamalarda, psikolojik danışma ve rehberliğin kişiye yapılan sistemli bir yardım süreci olduğu üzerinde ısrarla durulmaktadır” (Söylev, 2014, s.212) .

“Moral ihtiyacı; maneviyat insanın en anlamlı ve en kuşatıcı deruni dünyasını, ruhunu sarmalayan yanını oluşturur. Maneviyat, yaşama arzusunu güçlendiren, benlik duygusunu geliştirerek insanın değerler sistemini oluşturan bir hayat enerjisidir. Bu enerji, kişinin sevme, saygı duyma, mutlu olma ve başarma potansiyelini güçlendirir. Maddi olana göre manevi yöndeki sıkıntılar daima daha zor, daha çetin ve katlanılması daha güç sıkıntılardır. Yoğun manevi buhran yaşayanlar için hayat anlamını yitirir, yaşamanın bir değeri kalmaz. Bu sebeple insan maddi olandan daha çok fazla manevi sıkıntı içindeyken yardıma ihtiyaç duymaktadır. Allah, Kur’an’da peygamberinin daima yanında ve yardımında olduğunu

hatırlatarak zorlukla karşılaştığında endişeye kapılmamasını O'na bildirmiş ve O'nu rahatlatmıştır. Bu durum yüce peygamberlerin bile her insan gibi kimi zaman teselliye ve moral takviyesine ihtiyaç duyduğunu göstermektedir” (Söylev, 2014, s.213) .

“Uzlaşma ihtiyacı; dini danışma ve rehberlik sürecini belirleyen temel sebeplerden biri de insanlar arasında zaman zaman ortaya çıkan uzlaşma ihtiyacıdır. Toplum halinde bir arada yaşamak zorunda olan insanlar, bazen kaçınılmaz şekilde anlaşmazlıklara düşmektedir. Bu durumda tarafları uzlaştırmak doğru yolu ve makul olanı göstermek şeklinde dini danışma ve rehberlik yapmak ihmal edilmemesi gereken dini ve insani vecibelerdendir” (Söylev, 2014, s.213) .

Kaynaklar:

Altaş, Nurullah, “Din Hizmetleri ve Dini Danışmanlık İlişkisi,” *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah Altaş, Mustafa Köylü (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012), ss.12-35.

Altaş, Nurullah, “Dini Danışmanlığın Teorik Temelleri,” *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 41 (2000), ss.327-350.

Belcher, John R., “Religious Education and Pastoral Counseling: The Classical Pentecostal Experience,” *Pastoral Psychology* 53/2 (2004), ss.97-106.

Bilgin, Beyza, *Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi*, (Ankara: Yeni Çizgi, 1995).

Doğan, Recai ve Ege, Remziye (Ed), *Din Eğitimi El Kitabı*, (Ankara: Grafiker Yayınları, 2015)

Ege, Remziye, *Dinî Rehberlik*, (İstanbul: Şule Yayınları:2015)

Kağıtçıbaşı, Çiğdem; *Günümüzde İnsan ve İnsanlar*, (İstanbul: Evrim Yayınları, 2013).

Kuzgun, Yıldız, *Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (Ankara: ÖSYM Yayınları, 1995).

Lartey, Emmanuel Y., “African Perspectives on Pastoral Theology: A Contribution to the Quest for More Encompassing Models of Pastoral Care,” *Contact: The Interdisciplinary Journal of Pastoral Care* 112 (1993), ss.3-12.

McLaren, Karla, *Duyguların Dili, Duygularınız Size Ne Söylemeye Çalışıyor?*, çev. Zeynep Yalçınkaya (İstanbul: Butik Yayıncılık, 2011).

Mengüşoğlu, Takıyettin, *İnsan Felsefesi* (İstanbul: Remzi Kitabevi, 1988).

Ok, Üzeyir, “Dinî Danışmanlık: Tanımı ve Tarihi,” *Dini Danışmanlık ve Din Hizmetleri*, ed. Nurullah Altaş, Mustafa Köylü (Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, 2012).

- Onat, Hasan, “Bilgi, Bilim ve Yöntem,” *İslam Bilimlerinde Yöntem*, ed. Halis Albayrak (Ankara: Ankara Üniversitesi Uzaktan Eğitim Yayınları, 2005).
- Özoğlu, Süleyman Çetin, *Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma* (Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, 2007).
- Rogers, Carl R., *Kişi Olmaya Dair*, çev. Aysun Babacan, (İstanbul: Okuyan, 2013).
- Sambur, Bilal, *Bireyselleşme Yolu Jung’un Psikoloji Teorisi* (Ankara: Elis Yayınları, 2005).
- Selçuk, Mualla, “2000’li Yıllara Girerken İrşad Anlayışımız Üzerine Bazı İlk Düşünceler,” *II. Din Şûrası Tebliğ ve Müzakereleri* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2003), 1: 458-467.
- Selçuk, Mualla, Halis Albayrak, Nahide Bozkurt, *Kur’an ve Birey* (Ankara: Turhan Kitabevi, 2010).
- Söylev, Ömer Faruk, *Türkiye’de Dini Danışma Ve Rehberlik - Alanları, İmkânları Ve Yöntemleri - (Diyanet İşleri Başkanlığı Örneği)*, Basılmamış Doktora Tezi (Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014)
- Uğurlu, Havva Sinem, *Dini Danışmanlık Eğitimi: Amerika Örneği ve Türkiye Gereksinim Çözümlemesi Üzerine Nitel Bir Araştırma*, Basılmamış Doktora Tezi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Yeşilyaprak, Binnur, *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri* (Ankara: Nobel Dağıtım, 2001).